

Nadaljevalni tečaj za kranjske učitelje.

Visoki c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani je ravnokar razveselil kranjsko učiteljstvo s posebno modrim razglasom. Razglas — seveda pisan v edino zveličalni nemščini, je datiran z dnem 21. nov. 1905, št. 5754, in se glasi doslovno: »Der k. k. Landesschulrat hat für den Fall, als die Bedeckung der bezüglichen Kosten — (c. kr. naučno ministrstvo je l. 1902 dovolilo 4040 K pod pogojem, da prispeva tudi dežela vsaj polovico toliko) — rechtzeitig sichergestellt wird, die Abhaltung eines Fortbildungskurses für Volksschullehrer in der Zeit vom 10. bis 29. Jänner 1906 an der k. k. Lehrerbildungsanstalt in Laibach nach Massgabe der mit dem h. a. Erlasse vom 24. Dez. 1902, Zl. 4722, dem k. k. Bezirksschulrate eröffneten Gesichtspunkte in Aussicht genommen. — Hierbei wird der k. k. Bezirksschulrat angewiesen nur bildungsfähige Lehrpersonen (?!), welche die Erreichung des mit dem Kurse beabsichtigten Zweckes erwarten lassen, demnach eifrige (!!!) Aushilfslehrer (alias mežnarje, organiste etc.), sowie Leiter von einklassigen Schulen, sowie Oberlehrer an zwei- und mehrklassigen Volksschulen zur Teilnahme an dem Kurse in Vorschlag zu bringen, damit diese mit neueren*) Unterrichtsmethoden vertraut gemacht, später durch Abhaltung von Hospitierungen, Musterlektionen und Vorträgen anlässlich der Bezirkslehrerkonferenzen auf ihre Amtsgenossen anregend wirken könnten.« —

Dopis dalje govori, da se bo tega tečaja udeležilo nekaj komandiranih — v dopisu l. 1902 — 20, reci: dvajset učiteljev — in da naj se prostovoljno zglašene naznani gotovo do 10. decembra t. l. Dopis omenja tudi odškodnino za ta tečaj, ki znaša po dopisu iz l. 1902 za osebo 4 K, a za prostovoljce »wird nach Massgabe des zur Verfügung stehenden Kredites eine Aushilfe zugestanden.«

Trpke besede nam silijo v pero zbog te profanacije slovenskega učiteljstva. Sicer ne vemo, ali je to že nekak nameček za oni »dar« 25%, ki smo ga ravnokar prejeli iz »blagoslovljenih« rok naših poslancev**), ali je vse skupaj le nekaka zafrakcija vsega, za pravi napredek v istini vnetega slovenskega, oziroma kranjskega učiteljstva.

Prepričani smo v dnu svoje duše, da kranjsko učiteljstvo sploh obsoja v tem dopisu omenjeni nadaljevalni učni tečaj, zakaj čemu imamo pa razna izpričevala, dobljena na podlagi trdih in strogih izpitov pred c. kr. izpraševalno komisijo. — Ako pa morebiti naš preslavni c. kr. deželni šolski svet tako malo upošteva te c. kr. izpraševalne komisije, da jim niti ne zaupa, da zadoščajo izpričevala, pridobljena na podlagi obstoječih predpisov, potem izrekamo svoje odkritosrčno obžalovanje tej komisiji ter zahtevamo, da taisti c. kr. deželni šolski svet takoj vse potrebno ukrene, da nastopi druga c. kr. izpraševalna komisija.

Kakor je znano, menda nobenega drugega stanu tako ne bagatelizujejo in ironizujejo kakor ravno učiteljski stan. Kje li pod milim avstrijskim nebom dobimo še kak stan, ki bi se ga sililo po preteku toliko in toliko let, ko je prebil vse predpisane izpite, da mora iti hočeš-nočeš-moraš, v nekake ponavljalne tečaje za 4 krome na dan.

*) Mežnarji še starih ne poznajo!

Op. pis.

**) O tem »daru« imamo pripravljen članek za prih. številko.

Uredn.

Če ni to ironija, potem sploh ne znamo, kako ime bi temu nadel!

Da pa stoji tudi poleg drugega učiteljstva kranjsko učiteljstvo na višini sedanjosti, je pribito. Oglejmo si le našo organizacijo in nje časopisje! Vam li ne imponuje dovolj »Popotnik« in mladinski list »Zvonček«? Kje so potem še publikacije »Šolske Matice«, ki jo vzdržuje slovensko učiteljstvo iz lastnih sredstev v kljub beraški plači? Kaj pa dalje še vse one razne učne slike, ki so zagledale tupatam beli dan. In letošnja šolska razstava v Ljubljani povodom dežel. učiteljske skupščine, o kateri se je sam c. kr. dež. šol. nadzornik Levec izrekel, da je sicer videl že dosti razstav, a take še ne!

Ali ne zadoščajo preslavnemu c. kr. dežel. šolskemu svetu vse one prostovoljne hospitacije in ona predavanja, ki jih prirejamo na lastne stroške, po lastni inicijativi pri raznih zborovanjih naših okraj. učit. društev? — Naši kolegi, srednješolski c. kr. profesorji, se istotako pečajo s poučevanjem, tedaj s pedagogiko, didaktiko i t. d., a nikdar in nikjer še nismo slišali in brali, da se je za njih napravil sličen »ponavljalni« tečaj po 4 kronce na Dunaju, kakor se misli za nas.

Da pa je kranjsko učiteljstvo popolnoma na svojih mestih, je potrdil sam preslavni c. kr. deželni šolski svet v svojem poročilu za l. 1903/4, ko je zapisal na strani 49. to-le:

Von den 783 Lehrern und Lehrerinnen waren (mit Einschluss der Notschullehrer):

sehr gut verwendbar	271 d. i. 34.61 %
gut »	382 d. i. 48.78 %
minder gut »	75 d. i. 9.58 %
nachlässig im Dienste	6 d. i. 0.77 %

Pripomniti se mora, da je v tej kvalifikaciji všteti 59. zasilnih učiteljev in 8. učiteljic brez vsakih izpitov, to je: mežnarjev, organistov, fajmoštrov, kaplanov, đacarjev, konduktejev, natakarič i t. d.

Velezanimiva je tudi statistika naših okrajnih učiteljskih knjižnic, ki nam služijo v našo nadaljno izobrazbo. Tisto poročilo navaja na strani 51., da imamo 13 okrajnih učiteljskih knjižnic, kjer se nahaja 11.143 del. A vrhutega ima skoro vsaka šola še svojo lokalno knjižnico.

Ako hoče imeti naš preslavni c. kr. deželni šolski svet v resnici izobraženo učiteljstvo, naj uveljavi najprej § 55 drž. zakona, odslovi naj vse zasilne učne osebe, preosnuje naj naše preimenitno c. kr. žensko in moško učiteljske, da bodo tu poučevali vsaj učitelji z meščanskimi izpiti in da bodo dobivali gojenci, oziroma gojenke pouk v svojem materinem jeziku, ne pa le v blaženi nemščini. Menda ni nikjer v Avstriji in celo v centralni Afriki take nesmisli, da bi se na kaki c. kr. pripravnici učili gojenci najglavnejših predmetov — kakor n. pr. pedagogike — v tujem jeziku, kakor v Ljubljani. In čudom se čudimo našim radikalnim-klerikalnim slovenofilskim poslancem, ki so se tako goreče vneli za poslovni zapisnik, da mora biti slovenski, zakaj niso pokazali tu svojih domoljubnih src in zagrmeli c. kr. osrednji vladi: Daj nam slovenske pripravniče za slovensko učiteljstvo! Naš preslavni c. kr. dežel. šol. svet naj dalje uvede namesto teh nepotrebnih tečajev rajši pripravljalne tečaje za meščanske izpite, kakršne imajo že po drugih krajih.

Če pa hoče imeti visoki c. kr. deželni šolski svet na vsak način te tečaje za onih 67 zasilnih učiteljev in učiteljic,

dobro, imej jih, a ne mešaj med to število **izprašanih voditeljev** ednorazrednic in nadučiteljev večrazrednic. Mislamo, ako smo dosegli in posedamo taka mesta, da smo pač sposobni poučevati izročeno nam mladino, ker imamo menda ravnotaka izpričevala kakor naši c. kr. okrajni šol. nadzorniki in kakor nekateri c. kr. vadniški učitelji, ki jim bo izročen pouk v teh tečajih.

C. kr. deželnemu šolskem svetu pa povemo na uho, da pasivna resitenca med slovenskim, oziroma kranjskim učiteljstvom še ni prenehala, vključ obljubljenim 25 % — **Značajnega prostovoljca in značajne prostovoljke ne bo nobene**, mežnarje in organiste pa le skup — le »skup, uboga gmajna.«

Liga 1 + 2.

Klic po kruhu.

Na naslov blagorodnega gospoda c. kr. namestnika v Trstu in c. kr. dvornega svetnika in okrajnega glavarja v Gorici.

Z ozirom na objavljena poročila, da se ne potrdi zakon o izboljšanju učiteljskih plač, se drznem opozoriti imenovana gospoda na to:

Učiteljstvo naše dežele je zaradi naraščujoče draginje v skrajni bedi. Od dne do dne prihajajo večji izdatki in večje potrebe zaradi fizično obnemoglega učiteljstva; skrajni čas je, da se enkrat opomore tej neznosni bedi in da se da tudi učiteljstvu, kar mu gre po človeških in naravnih zakonih.

Naš deželni zbor igra z življenjem skrajno obupanega učiteljstva nemoralno, nedostojno in netaktno igro že skoro 4 leta, in čas je došel, ko se mora ta neumestna šala z nami končati in nam dati, kar nam gre po vseh paragrafih.

Zato nasvetujemo gospodoma, naj referirata v prilog zakonu in vplivata pri visoki vladi, da predloži zakon v najvišje potrjenje, tudi če se popolnoma ne ujema z drž. zakoni. (Saj je tudi dosti šol. zakonov, ki se ne ujemajo z obstoječimi našimi razmerami, a se jih vendar izpolnuje.)

Vse učiteljstvo naše dežele apelira na visoka gospoda in ju opozarja na morebitne posledice, ki bodo v škodo vsem, če se zakon ne potrdi!

Na Goriškem, dne 27. novembra 1905.

Eden v imenu vseh.

Okrajno nadzorništvo na Primorskem.

V letošnji 13. številki smo pisali v »Tovarišu«, da so prosili c. kr. vadnični učitelji c. kr. ministra za bogočastje in uk, naj se ozira posebno nanje pri imenovanju c. kr. okrajnih nadzornikov za ljudske šole. Pri nas na Primorskem se kaže, da je c. kr. minister uslišal to prošnjo vadničnega učiteljstva, ker je pretežna večina okraj. šol. nadzornikov imenovana izmed vadničnega učiteljstva. Nič bi ne imeli proti temu, ako bi bili ti izbrani iz onega vadničnega učiteljstva, ki je službovalo tudi na ljudski šoli in tako poizkusilo težave, sitnosti in dobrote, ki jih uživa ljudskošolsko učiteljstvo. Proti temu pa protestujemo, da se imenuje za c. kr. okrajnega šolskega nadzornika vadničnega učitelja, ki je 15. julija dovršil učiteljsko, a že isto leto bil 15. septembra vadnični učitelj, tam

služboval nekaj let ter uporabljal praktične nastope zato, da je med tem časom čital časnike.

Protestujemo proti temu, da se imenuje za okraj. šol. nadzornika vadnični učitelj, ki misli, da sodi pod njegov nadzor tudi upokojeno učiteljstvo ter potem porablja za to čas, določen okraj. učitelj. skupščini.

Protestujemo proti temu, da se imenuje za okr. šol. nadzornika tak vadnični učitelj, ki niti ne ve, koliko učnega časa je določenega posameznim razredom, skupinam ali oddelkom na ljudski šoli.

Protestujemo proti temu, da se imenuje za okr. šol. nadzornika tak vadnični učitelj, ki misli, da je smoter nadzorovanju to, da šikanuje ono učiteljstvo, ki se trudi, da bi se uveljavili zakoni, določujoči pravno razmerje učiteljstva, in da bi se slabi §§ teh zakonov zamenjali ustavnim potom z boljšimi.

Protestujemo proti temu, da se imenuje za c. k. okr. nadzornika vadnični učitelj, ki ima pri okr. šol. svetu referat in pregleduje in potrjuje urnike, pa vendar ne ve, kdaj se poučuje veronauk.

Protestujemo proti temu, da se imenuje za okr. šol. nadzornika vadnični učitelj, ki zahteva, naj se vpisujejo otrokom zamude, ako ne pridejo ob nedeljah in praznikih k farni maši, in zahteva, naj se zato starše naznanja in v kazen predlaga, akoravno pravi okrožnica okr. šol. sveta, da so otroci ob nedeljah in zapovedanih praznikih prosti.

Proti temu bi moralo ljudskošolsko učiteljstvo splošno protestirati.

Splošno naj zahteva ljudskošolsko učiteljstvo, da se imenujejo okrajni šol. nadzorniki le izmed ljudskošolskega učiteljstva, ker še nihče ni slišal, da bi se imenovali davčni nadzorniki izmed sodnijskih uradnikov, akoravno so finančni in sodnijski uradniki na vseučilišču študirali jus in se razločujejo le po tem, kakšno prakso je kdo nastopil. Tudi ljudskošolski učitelji se razločujejo od vadničnih po tem, kje so prakso nastopili. V vseh stanovih se nastavljajo nadzorniki le izmed onih, ki so službovali v dotičnem stanu; le pri ljudskošolskem učiteljstvu je to drugače, le tu je lahko nadzornik tudi takšna oseba, ki ni potem nikdar več videla od znotraj ljudske šole, kar jo je zapustila v otroških letih. V vsakem okraju je gotovo kdo med učiteljstvom, ki bi lahko to službo opravljal, kar bi mu tudi pristojalo kot odlikovanje in nagrada za trudapolno delo.

Res je na Kranjskem nekaj okr. šol. nadzornikov, ki so imenovani izmed ljudskošolskega učiteljstva, a so pozabili, kaj so bili prej. To je mogoče zato, ker oni, ki jih je predlagal v imenovanje, ni bil ali sam sposoben ali pa je bil pristranski, da je zlorabljal izročeni mu urad.

Nočem tega na drobno razpravljati, pač pa predlagam, naj vsa okrajna in deželna učiteljska društva pri občnih zborih o tem razpravljajo ter poročajo »Zavezi«, da spravi to vprašanje na dnevni red pri prihodnji skupščini.

Doba discipliniranja — v Istri.

Sedaj, ko smo v dobi disciplinarnih preiskav zaradi nevršenja najmanj znamenitega § šolskih zakonov, sem se namenil, zbrati nekoliko takšnega gradiva, da olajšam opravila oblastnijam. Oprostite mi, bralke in bralci, ako se držim nič kaj poetičnega pregovora, ki pravi: »Riba smrdi pri glavi«, saj je vsakemu znano, da v §§ ni mnogo poezije.